

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 657:004.05

Баланенко О.Г.,
старший викладач кафедри обліку та економічного аналізу,
*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

Павлова К.В.,
магістрант,
*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Баланенко О.Г., Павлова К.В. Інформаційні системи Пенсійного фонду України. У статті розглядаються інформаційні системи і технології та їх використання у діяльності ПФУ. Адже сьогодні саме інформаційні системи та новітні технології є основним засобом підвищення ефективності, економічності, якості та розширення послуг, що надаються населенню. Практика свідчить, що в сучасних умовах ефективність реалізації програм пенсійного забезпечення та діяльності установ Пенсійного фонду України значною мірою залежить від інформаційного забезпечення, від повноти інформації.

Ключові слова: інформаційно-аналітична система, ефективність, персоналізований облік, технічний розвиток, виплати, технологія обробки інформації, страхові внески.

Баланенко Е.Г., Павлова Е.В. Информационные системы Пенсионного фонда Украины. В статье рассматриваются информационные системы и технологии, а также их использование в деятельности ПФУ. Ведь сегодня именно информационные системы и новейшие технологии являются основным средством повышения эффективности, экономичности, качества и расширения услуг, которые предоставляются населению. Практика свидетельствует о том, что в современных условиях эффективность реализации программ пенсионного обеспечения и деятельности учреждений Пенсионного фонда Украины в значительной мере зависит от информационного обеспечения, от полноты информации.

Ключевые слова: информационно-аналитическая система, эффективность, персонализированный учет, технологическое развитие, выплаты, технология обработки информации, страховые взносы.

Balanenko O.G., Pavlova K.V. Information systems of the Pension Fund of Ukraine. The article deals with information systems and technologies and their use in the activities of the Pension Fund of Ukraine. It is important that information systems and state-of-the-art technologies are the main means of improving the efficiency, cost-effectiveness, quality and expansion of services provided to citizens. Practice shows that in today's conditions, the effectiveness of the implementation of pension provision programs and the activities of the Pension Fund institutions depends to a large extent on information provision, on the completeness of information.

Key words: information-analytical system, efficiency, personalized accounting, technical development, payout, technology of information processing, insurance premiums.

Постановка проблеми. Сучасні інтелектуальні інформаційні технології є справжньою рушійною силою світового економічного і технічного розвитку, яка примножує сьогоднішні знання та духовні цінності, розширює сфери використання досягнень науки і техніки ХХІ сторіччя.

Пенсійний фонд України – центральний орган виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення, проводить збір, накопичення та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для їх виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, пенсій за особливі заслуги перед Україною, допомоги на поховання, інших соціальних виплат.

Згідно із законодавством, усі пенсійні виплати здійснюються з коштів Пенсійного фонду України. Пенсійний фонд України здійснює контроль за цільовим використанням коштів, які йдуть на виплати. Пенсійний фонд України вносить у встановленому порядку Міністерству праці та соціальної політики України пропозиції з питань формування державної політики у сфері пенсійного забезпечення та контролює впровадження офіційних законодавчих актів.

Діяльність Пенсійного фонду України підпорядкована та координована Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення інформаційними технологіями системи Пенсійного фонду України досліджують такі укра-

їнські вчені та дослідники, як Б. Зайчук, М. Лазебна, О. Жила, Н. Гордієнко, Л. Баранник та інші.

В.В. Федина досліджувала проблемні питання реформування пенсійної системи та його забезпечення: «Нинішня система пенсійного забезпечення, хоча і реформована, нездатна забезпечити людей похилого віку достатнім доходом. Характерними ознаками вітчизняної пенсійної системи є відсутність соціальної справедливості, низький розмір виплачуваної пенсії, великий дефіцит бюджету Пенсійного фонду, недовіра населення до фінансових інститутів. Зволікання з усуненням зазначених проблем може призвести до загострення соціальної напруженості в суспільстві».

І.М. Олейченко, Ю.Д. Юрченко провели дослідження поточного стану інформаційного забезпечення щодо впровадження електронної форми обліку: «Важливим пріоритетом розбудови інформаційного суспільства в Україні є інформатизація органів державної влади згідно з концепцією електронного урядування. Електронний уряд (e-government) – концепція здійснення державного управління, характерна для інформаційного суспільства. Базується на можливостях інформаційно-телекомунікаційних технологій і цінностях відкритого суспільства. Характеризується спрямованістю на потреби громадян, економічну ефективність, відкритість для суспільного контролю та ініціативи».

Формулювання цілей статті. Метою статті є з'ясування необхідності забезпечення інформаційними технологіями системи Пенсійного фонду України, а також пошук шляхів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Ця тема є досить актуальною сьогодні, коли інформаційні системи вже не є автоматизацією наявних процедур опрацювання інформації, тому особлива увага приділяється питанням упровадження нових методів роботи, які базуються на новітніх інформаційних технологіях (зокрема, в Пенсійному фонді України).

Пенсійний фонд забезпечує конфіденційність своєї інформації та використовує у своїй роботі ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»; ДСТУ 4302:2004 «Інформаційні технології. Настанови щодо документування комп'ютерних програм» (ISO/IEC 6592:2000, MOD); ДСТУ 3986:2000 (ISO 8879:1986) «Інформаційні технології. Електронний документообіг. Стандартна мова узагальненої розмітки» (SGML) та рекомендаціями [9].

Основними завданнями управління є: забезпечення формування та ведення реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування; забезпечення технологічного та методологічного супроводу інформаційної взаємодії з органами виконавчої влади; формування, ведення, адміністрування, організаційно-методична підтримка, поточна експлуатація програмного забезпечення, прикладних підсистем інформаційно-телекомунікаційної системи Пенсійного фонду України, баз даних, що використовуються органами Фонду; здійснення моніторингу відомостей про осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, та забезпечення захисту інформації в цих системах [3, с. 40].

Нині система збирання, обробки та ведення інформації Пенсійного фонду складається з інформаційно-технологічних підсистем:

- автоматизованої системи персоніфікованого обліку внесків (СПОВ);
- автоматизованої системи обробки пенсійної документації на базі комп'ютерних технологій (АСОПД);
- системи призначення та виплати пенсій деяким категоріям громадян;
- автоматизованої системи обліку сплати страхових внесків і центрального сховища обліку сплати страхових внесків (АРМ ОССВ);
- системи реєстрації вхідної та вихідної кореспонденції (АСЕДО).

Основними завданнями інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ Пенсійного фонду України є підвищення та аналіз ефективності функціонування системи пенсійного забезпечення стосовно: надання пенсій та всіх видів соціальних допомог малозабезпеченим сім'ям та окремим особам, сім'ям з дітьми, інвалідам і дітям-інвалідам; пенсійного обслуговування одиноких непрацездатних громадян та інвалідів, громадян, які перебувають у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів; контролю за правильністю призначення та виплати пенсій, допомог і компенсаційних виплат; контролю за наданням пільг ветеранам війни та праці, сім'ям загиблих військовослужбовців, інвалідам, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; планування видатків з державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду та здійснення контролю за їх цільовим використанням; моніторингу соціальних процесів, аналізу рівня бідності та прогнозування рівня життя соціально вразливих верств населення; інформаційного обслуговування.

Принципи аналітичного забезпечення діяльності установ Пенсійного фонду України впливають із загальних принципів економіко-аналітичної діяльності і включають: інтегрованість, гнучкість, надійність, стабільність функціонування засобів інформатизації; типізацію засобів інформатизації та інформаційних технологій щодо обробки даних про осіб, які перебувають на обліку в органах праці та соціального захисту населення; повноту і достовірність інформаційних ресурсів, забезпечення їх цілісності; надійність відомого та міжвідомого обміну інформацією в системі пенсійного обслуговування; своєчасність та повноту надання інформаційних послуг користувачам; захист інформації від несанкціонованого доступу. Розроблена і впроваджена Пенсійним фондом України інформаційна система персоніфікованого обліку відомостей щодо застрахованих осіб займає ключове місце у багатовекторній системі заходів для покращення соціального страхування у державі. Нині постала необхідність реформування пенсійного забезпечення, що зумовлено соціально-економічними та політичними змінами в суспільстві.

Сьогодні перед Пенсійним фондом України стоять нові, перспективні завдання. Крім тих, що мають стратегічний характер (упровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування або запровадження єдиного соціального внеску), є ціла низка тактичних завдань, спрямова-

них насамперед на покращення якості обслуговування громадян та якості самої роботи Фонду. Безумовно, найважливішим завданням є забезпечення взаємодії в єдиному інформаційному просторі, який дає змогу поєднати дані різних систем. При цьому необхідно виключити ризики несанкціонованого та неконтрольованого втручання у бази даних. Але це стосується внутрішнього використання інформаційних ресурсів [2].

Відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» у 2011 році створений Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, затверджене постановою правління Пенсійного фонду України від 18.06.2014 р. № 10-1, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.07.2014 р. за № 785/25562, визначає порядок формування реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі – реєстр застрахованих осіб) з метою забезпечення ведення єдиного обліку застрахованих осіб у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування та їх ідентифікації, накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про сплату платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та про набуття застрахованими особами права на отримання страхових виплат та порядок надання інформації з Реєстру застрахованих осіб.

Постанова Пенсійного фонду України № 3-3 від 24.02.2017 р. про розвиток інформаційних систем у 2017 році відповідно до завдань, визначених Стратегією модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року, постановляє забезпечити організацію робіт щодо: модернізації центру обробки даних та створення резервного центру обробки даних Пенсійного фонду України; оновлення парку комп'ютерної техніки територіальних управлінь Пенсійного фонду України; технічного та консультативного супроводження процесу міграції в централізовану підсистему «Призначення та виплата пенсій» Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України даних з автоматизованої системи обробки пенсійної документації; підтримки комплексної системи захисту інформації, взаємодії інформаційних систем відповідно до законодавства; створення механізму надання з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування інформації органам праці та соціального захисту населення; розроблення та впровадження технологій єдиної централізованої системи аналітики та управління фінансами у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та реалізації можливості створення технології обробки інформації для видачі посвідчення застрахованої особи та їх обліку.

З метою виконання пріоритетних завдань ПФУ необхідно забезпечити умови щодо розширення доступу застрахованих осіб і пенсіонерів до їхніх персональних даних у системі персоналізованого обліку [5, с. 211].

Основною інформаційною системою, що забезпечує автоматизацію діяльності ключових технологічних

ланок ПФУ, є Інтегрована комплексна інформаційна система ПФУ (ІКІС ПФУ). На поточний момент функціонує друга версія вказаної системи, яка має повну назву «Інтегрована комплексна інформаційна система Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версія 2».

Інтегрована комплексна інформаційна система Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версія 2 призначена для комплексної автоматизації як головних технологічних процесів Пенсійного фонду України (збирання, акумуляція та витрати пенсійних коштів, персоналізований облік, призначення та виплати пенсій, облік страхувальників, застрахованих осіб та пенсіонерів), так і інших технологічних процесів, що пов'язані зі вказаними основними (документообіг та контроль виконання, бухгалтерський облік, кадрове забезпечення, інформування громадян, аналіз та прогнозування, комплексний захист інформації тощо) [6].

Інтегрована комплексна інформаційна система Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версія 2 складається з двох типів підсистем, таких як:

- функціональні прикладні підсистеми (автоматизація ділових процесів, наведених вище);
- забезпечувальні технологічні підсистеми, що утворюють технічну платформу, яка забезпечує функціонування прикладних підсистем (операційна платформа, зберігання та обробка даних, телекомунікації, відображення, друк даних тощо).

Фактично цільовими користувачами Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версії 2 є переважна більшість співробітників Пенсійного фонду, кількість яких становить понад 30 тис. осіб.

Загальнодержавне значення Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версії 2 зумовлюється тим фактом, що в системі накопичуються, зберігаються та обробляються величезні обсяги даних у масштабах всієї держави, зокрема:

- підсистема Призначення та виплати пенсій деяким категоріям громадян (ПВП ДКГ), яка забезпечує своєчасні призначення та виплати пенсій близько 600 тис. пенсіонерам – колишнім співробітникам силових структур;
- єдиний реєстр страхувальників – нараховує інформацію про близько 3 млн. страхувальників (як діючих, так і історію);
- банк даних персоналізованого обліку – понад 250 млн. первинних документів по понад 29 млн. осіб.

Іншим системним фактором, що зумовлює стратегічне загальнодержавне значення Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версії 2 є фактор, що система забезпечує виконання соціально значущих задач, до яких має стосунок майже кожна людина в країні: забезпечення збору коштів на пенсійне страхування, персоналізований облік, призначення та виплати пенсій.

Підхід до створення та розвитку Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версії 2 забезпечує комплексну і єдину методологію, що передбачає створення інтегрованих в єдине програмно-технічне середовище підсистем.

Згідно з Договором Генерального підяду № 797-ІКІС/02 від 21 листопада 2002 р. на створення Інтегро-

ваної комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України, АТЗТ «Атлас» визнано Пенсійним фондом України Генеральним підрядником створення Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України, серед іншого, в частині функціональних прикладних підсистем [2].

ПрАТ «Атлас» належить свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір «Інтегрована комплексна інформаційна система Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версія 2 № 30820.

З огляду на вищенаведене, для надання послуг, що є предметом цієї закупівлі, доцільно залучення одного учасника – ПрАТ «Атлас», виконавця таких ключових робіт, як створення, довгостроковий супровід та технічна підтримка Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України, в тому числі всіх функціональних прикладних підсистем. ПрАТ «Атлас» є Головним підрядником створення Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версії 2, що володіє винятковими знаннями, досвідом, можливостями щодо надання послуг, які є предметом закупівлі, з урахуванням вищезазначених особливостей.

У зв'язку зі змінами у законодавстві щодо пенсійного забезпечення, використання даних Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, зумовлених, зокрема, Законом України № 1801 від 21.12.2016 р. «Про державний бюджет України на 2017 рік», Законом України № 1774 від 06.12.2016 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», з метою реалізації електронного обміну даними на центральному рівні з органами праці та соціального захисту населення щодо надання з Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування інформації для призначення всіх видів державної соціальної допомоги та субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу,

твердого та рідкого пального побутового палива в межах реалізації у 2017 році Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2016 № 672-р., існує потреба в модернізації підсистем Інтегрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України. Майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму «Інтегрована комплексна інформаційна система Пенсійного фонду України «ІКІС ПФУ», версія 2 (тут і надалі – «Твір»)), що підтверджуються Свідоцтвом про реєстрацію авторського права на твір № 30820 від 30.10.2009 р., належать спільно Пенсійному фонду України та ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Медирент» [10].

Висновки. Серед основних пріоритетів у роботі Пенсійного фонду України – розвиток сучасних інформаційних технологій. Найактуальніші зараз – максимальна автоматизація, максимальне використання технологічних новацій. Великим досягненням сьогодні є те, що майже всі управління Фонду обладнано електронними каналами зв'язку, інтернетом. Більшість платників страхових внесків мають доступ до сучасних каналів зв'язку. Працівники установ пенсійного забезпечення можуть отримувати звіти від платників електронними каналами, що економить час як платників, так і працівників Пенсійного фонду. Усі питання вирішуються оперативно і максимально чітко.

Отже, всі нововведення в установах соціального захисту населення мають на меті створення єдиного формату обслуговування в установах ПФУ по всій країні, що полегшує й удосконалює роботу органів державного фінансового контролю. Також зазначені заходи з використання спеціалістами управління Пенсійного фонду разом зі страхувальниками новітніх інформаційних технологій дають змогу забезпечити кожній людині, яка в майбутньому вийде на заслужений відпочинок, отримання правильно обрахованих пенсійних виплат.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/n_2_2008/doc/1/06.pdf.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zntu.edu.ua/base/i2/iff/k3/ukr/welding/guide/iso/iso9001.htm.
3. Економіко-аналітична діяльність у державних установах та організаціях: навчально-методичний комплекс / Т.Л. Желюк – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 118 с.
4. Зайчук Б.Б. Відкритість, дієвість, результативність – пріоритети у роботі уряду та Пенсійного фонду / Б.Б. Зайчук // Вісник Пенсійного фонду України. – 2014. – № 2. – С. 4–5.
5. Ткачук І.М. Організація електронного документообороту між елементами пенсійної системи / І.М. Ткачук // Структурно-інституційні зміни та інвестиційно-інноваційний розвиток регіону: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці, 2007. – С. 441–443.
6. Усачова Т. Фонд забезпечує вільний доступ громадян до інформації // Пенсійний кур'єр. – 2010. – № 4.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/25-2-2017/28.pdf
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pfu.gov.ua – офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.courier-pfu.com.ua – тижневик Пенсійного фонду України.